

گزارش پارلمان الکترونیکی سال ۲۰۱۶: ۱. شاخص‌های پارلمان الکترونیکی

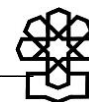
معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی
دفتر: مطالعات ارتباطات و فناوری‌های نوین

کد موضوعی: ۲۸۰
شماره مسلسل: ۱۵۷۱۲
دی‌ماه ۱۳۹۶

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۲.....	مقدمه
۴.....	فصل اول - ساختار گزارش پارلمان الکترونیکی سال ۲۰۱۶.....
۴.....	۱. پیمایش پارلمان‌ها.....
۵.....	۲. پیمایش سازمان‌های ناظر بر پارلمان.....
۶.....	۳. مشارکت پارلمان‌ها در پیمایش.....
۹.....	۴. سوابق شاخص پارلمان الکترونیکی.....
۹.....	فصل دوم - مقایسه پارلمان‌ها براساس شاخص‌های پارلمان الکترونیکی.....
۱۳.....	فصل سوم - روندهای مهم پارلمان الکترونیکی.....
۱۴.....	۱. راهبرد و چشم‌انداز.....
۱۴.....	۲. نیروی انسانی و تجهیز منابع.....
۱۴.....	۳. نیازمندی‌های زیرساختی.....
۱۵.....	۴. سامانه‌های رأی‌گیری.....
۱۶.....	۵. ایجاد مستندات تقنینی و اطلاعات.....
۱۶.....	۶. پذیرش استانداردهای مبادله و انتشار اسناد.....
۱۶.....	۷. خدمات تحقیقاتی و کتابخانه‌ای.....
۱۷.....	۸. پارلمان‌های برخط.....
۱۸.....	۹. ارتباط با شهروندان.....
۱۸.....	۱۰. تعدد راه‌های ارتباطی.....
۱۹.....	۱۱. تعامل دیجیتالی.....
۲۰.....	۱۲. انتشار برخط اسناد.....
۲۰.....	۱۳. داده‌های باز.....
۲۲.....	۱۴. همکاری و پشتیبانی بین پارلمانی.....
۲۲.....	جمع‌بندی.....
۲۶.....	منبع و مأخذ.....

گزارش پارلمان الکترونیکی سال ۲۰۱۶:

۱. شاخص‌های پارلمان الکترونیکی

چکیده

«گزارش جهانی پارلمان الکترونیکی سال ۲۰۱۶» چهارمین گزارش از مجموعه گزارش‌هایی است که از سال ۲۰۰۸ تاکنون به مستندسازی چگونگی استفاده پارلمان‌ها از فناوری اطلاعات و ارتباطات (فاوا) برای پشتیبانی از فرآیندها و کارکردهای بیرونی و درونی‌شان می‌پردازند. این گزارش در فرآیندهای استخدام نیروی انسانی و برنامه‌ریزی پارلمانی عمیق می‌شود و به دنبال فهم انگیزه‌ها، موانع و فرصت‌هاست. الگویی که گزارش دنبال می‌کند، مشابه گزارش‌های قبلی است. این گزارش موضوعاتی را معرفی می‌کند که در گزارش‌های قبلی به صورت اجمالی به آنها اشاره شده است، اما در حال حاضر به سرعت در حال ظهور هستند و برای بسیاری از پارلمان‌ها و نمایندگان پارلمان، جدید به‌شمار می‌آیند. از این میان مقوله «داده‌های باز» بیشتر از همه به چشم می‌خورد. داده‌های باز، داده‌هایی (یا اطلاعاتی) هستند که می‌توانند توسط دیگران آزادانه استفاده، استفاده مجدد و توزیع مجدد شوند و فقط ممکن است محدودیت الزام ذکر منبع داده بر آنها اعمال شود. داده‌های باز طلایه‌دار تغییرات فراگیری در رابطه میان شهروندان و پارلمان خواهند بود. شهروندان دیگر تنها گیرندگان و مخاطبان محض اطلاعات پخش عمومی شده پارلمانی نخواهند بود. به دلیل دسترسی آزاد به اطلاعات، اسناد و داده‌های پارلمانی، افراد زیادی قادر به مشارکت خواهند بود. این مشارکت به سازمان‌های ناظر بر پارلمان به مثابه واسطه‌های داده، میانجی‌ها و مفسران، رسمیت یافته است. گزارش پارلمان الکترونیکی سال ۲۰۱۶ توسط «مرکز جهانی فاوا در خدمت پارلمان» منتشر شده است. در این گزارش پاسخ‌هایی از ۱۱۴ تالار پارلمانی در ۸۸ کشور و پیمایش سازمان ناظر بر پارلمان ۳۳ سازمان از ۳۱ کشور اخذ شد.

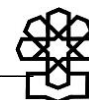
فناوری‌های اجتماعی و دیجیتالی تغییرات عمیقی در محیط عملیاتی و چشم‌انداز فرهنگی پارلمان‌ها به وجود آورده یا از این‌گونه تغییرات پشتیبانی کرده‌اند. پارلمان دیجیتالی هم‌اکنون به یک موجودیت زنده مبدل شده و مستقیماً به افراد خدمت‌گیرنده مرتبط شده است؛ در حالی که در گزارش پارلمان الکترونیکی سال ۲۰۰۸ این پیشرفت‌ها اصلاً قابل تصور نبود. در مقایسه با تصویر پارلمان الکترونیکی ترسیم شده در گزارش سال ۲۰۰۸، پارلمان‌های امروز بسیار بازتر هستند و در تعامل‌شان با بیرون، از رسانه‌های اجتماعی بهره می‌گیرند. سامانه‌های داخلی پارلمان‌ها و فرآیندهایی که استفاده می‌کنند قوی‌تر شده است و با وجود چالش‌ها در حال بهبود هستند. پارلمان دیجیتالی نیز آینه‌ای از

جهان پیرامونش است، بنابراین مشاهده تبدیل شبکه‌های اجتماعی به ابزارهای مهم ارتباط شهروندان و نمایندگان و پارلمان، موجب تعجب نیست. افزایش قابلیت دسترسی به مستندات و محتوا از طریق وب و داده‌های باز نیز روندی مهم است. هنوز بسیاری از پارلمان‌ها به دلیل عدم دسترسی به بهترین تجربیات و عدم دریافت حمایت مالی از بازیگران بین‌المللی در استفاده از حوزه‌های نوظهور فاوا، به‌ویژه داده‌های باز در مضیقه به‌سر می‌برند. این مسئله در کشورهای کم‌درآمد تشدید می‌شود.

چالش‌هایی که پارلمان‌ها در پذیرش فناوری با آن مواجه می‌شوند، از پذیرش فناوری فراتر می‌رود. بسیاری از چالش‌ها راهبردی هستند و باید در سطح راهبردی حل‌وفصل شوند و به تعهدات نهادی و سیاسی نیاز دارند. گزارش حاضر موضوع اندک بودن تعداد پارلمان‌های پیاده‌کننده فرآیندهای برنامه‌ریزی راهبردی فراگیر و میزان اندک اخذ مشاوره از کارکنان عالی‌رتبه فاوا در هدایت کلی و جهت‌گیری تغییرات پارلمان الکترونیکی را مدنظر قرار می‌دهد. پیمایش پارلمان‌ها نشان می‌دهد که فرآیندهای دیجیتالی اغلب به‌صورت کارکردهایی صرفاً فاوا دیده می‌شوند. کارکردهایی که در آنها مدیریت فناوری اطلاعات و ارتباطات یا کارورزان فنی بر سایر مسائل غلبه دارند. البته این گزارش نشان می‌دهد تحول پارلمان از طریق فناوری اطلاعات به حمایت سیاسی نمایندگان پارلمان از باز بودن بیشتر و مشارکت شهروندان نیازمند است.

مقدمه

گزارش جهانی پارلمان الکترونیکی سال ۲۰۱۶ به‌عنوان چهارمین گزارش از مجموعه گزارش‌های ارائه شده از سال ۲۰۰۸، بر چگونگی بهره‌گیری پارلمان‌ها از فناوری ارتباطات و اطلاعات در حمایت از کارکردها و فرآیندهای داخلی و خارجی خود و نیز کندوکاو در برنامه‌ریزی، فرآیندهای استخدام نیروی انسانی، انگیزاننده‌های مرتبط و موانع و فرصت‌های این عرصه تمرکز یافته است. این گزارش دنباله‌رو همان الگویی است که در ویرایش‌های پیشین این سلسله گزارش‌ها از سوی مرکز جهانی فناوری اطلاعات و ارتباطات در پارلمان^۱ استفاده شده است. در این گزارش به موضوعاتی پرداخته شده که به‌گونه‌ای پرشتاب در حال شکل‌گیری هستند و برای بسیاری از پارلمان‌ها و نمایندگان تازگی دارند. در این میان پیدایش داده‌های باز، بارزترین موضوع به‌شمار می‌رود که این امر حاکی از تغییر جهت در نحوه ارتباط پارلمان‌ها با شهروندان است. بدین ترتیب امروزه شهروندان دریافت‌کنندگان منفعل اطلاعات ارائه شده از سوی پارلمان‌ها، نمایندگان آنها یا رسانه‌ها نیستند، بلکه در جهت استخراج اطلاعات، اسناد و داده‌هایی عمل می‌کنند که پارلمان‌ها نسبت به ایجاد آنها اقدام کرده‌اند. در حال حاضر پارلمان دیجیتالی موجودیت پویایی قلمداد می‌شود که به‌طور مستقیم به بخش‌های مختلف پیوند خورده، به‌گونه‌ای که حتی در جریان تهیه نخستین گزارش پارلمان الکترونیکی، قابل تصور نبود.

فناوری اطلاعات و ارتباطات در بسیاری از ابعاد حیات بشری تثبیت شده است که از رهگذر آن پارلمان‌ها، نمایندگان آنها و عموم مردم منتفع شده‌اند. بهره‌گیری پرشتاب از فناوری بسیار رواج یافته، به‌گونه‌ای که آثار دگرگون‌کننده ابزار دیجیتالی نوپدید بر فرآیندهای قانونگذاری، نمایندگی، بازرسی دقیق و نظارت بر نمایندگان، امری طبیعی به‌نظر می‌رسد. فناوری در انزوای مطلق به‌وجود نمی‌آید. پیدایش اینترنت و شبکه‌های اجتماعی به موازات تغییر در نقطه‌نظرات اجتماع در خصوص لزوم پاسخگویی، شفافیت و مشارکت به مراتب بیشتر به وقوع پیوسته است. با این همه دسترسی به فناوری چه در سطح جهانی و چه در سطح ملی به یک میزان توسعه نیافته و شمار بسیاری از پارلمان‌ها در صورت گرایش به بهره‌گیری کارآمد از ابزار دیجیتالی، باید دسترسی عموم را به فناوری توسعه بخشند. در گزارش پیش‌رو بهره‌گیری از فناوری در پارلمان‌ها مورد بحث و بررسی قرار گرفته است؛ اما مهم این است که ارتباط میان تحولات اجتماعی و موانع موجود در مسیر بهره‌گیری، اعمال و دسترسی به فناوری‌های نوین را بهتر درک کنیم.

چنین تحول دیجیتالی مهمی، فرصت مناسبی را برای یک کنشگر نوپدید در امور پارلمانی به‌وجود آورده است که نامش سازمان ناظر بر پارلمان^۱ است. مدتی است که با پیدایش اینترنت و داده‌های باز چنین سازمان‌هایی به‌طور روزافزون به سازمان‌هایی برجسته و مهم مبدل شده‌اند. در شرایطی که درخواست برای تحقق شفافیت و بازبودن^۲ پارلمانی و نیز آگاهی یافتن از چنین روندهایی افزایش یافته است، این سازمان‌ها نقش واسطه‌ها و دلالت‌دهای^۳ و تفسیرکننده آنچه در پارلمان به وقوع می‌پیوندد را برعهده دارند. در راستای اهمیت بخشی روزافزون به شفافیت و ایفای نقش ازسوی سازمان‌های ناظر بر پارلمان، گستره گزارش سال ۲۰۱۶ توسعه‌یافته و دومین مطالعه در خصوص چنین سازمان‌هایی در آن گنجانده شده است. در این گزارش چگونگی فعالیت پارلمان‌ها با واسطه‌ها و دلالت‌دهای جهت ارتقای سطح مشارکت شهروندان و رفع موانع در این مسیر مورد تأکید قرار گرفته است.

این گزارش در شمار تازه‌ترین گزارش‌ها از مجموعه گزارش‌های ارائه شده در سال‌های ۲۰۰۸، ۲۰۱۰ و ۲۰۱۲ قرار می‌گیرد و در آن سعی شده به‌رغم تبیین موضوعات پیچیده‌تر، نمای کلی ساده‌تر و در عین حال عمیق‌تری ارائه شود.

1. The Parliamentary Monitoring Organization (PMO)
2. Openness
3. Data Broker

فصل اول - ساختار گزارش پارلمان الکترونیکی سال ۲۰۱۶

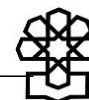
گزارش پارلمان الکترونیکی سال ۲۰۱۶ از منظر داده‌ها و جهت‌گیری‌ها، با گزارش پیشین (سال ۲۰۱۲) شباهت‌هایی دارد که خوانندگان را در دستیابی به درکی از چگونگی تغییر عوامل مختلف در طول این سال‌ها یاری می‌رساند. در اینجا باید یادآور شد که در طول زمان پرسش‌های پژوهش‌ها و روش‌های جمع‌آوری اطلاعات از پارلمان و البته از یک منطقه به منطقه دیگر نیز تغییر یافته است. همچنین، پیمایش‌های پشتیبانی‌کننده از سه گزارش نخست، هر دو سال یک بار ادغام گرفته است (در سال‌های ۲۰۰۷، ۲۰۰۹ و ۲۰۱۱). این درحالی است که بیش از ۴ سال از آخرین گزارش ارائه شده در سال ۲۰۱۲ سپری شده است. بر این اساس در مقایسه‌های ارائه شده با هدف دادن اطلاعات به خوانندگان و تشریح الگوها و جهت‌گیری‌ها، باید همیشه جانب احتیاط در زمان مقایسه داده‌های پژوهشی در طول این پژوهش و پژوهش‌های پیشین رعایت شود.

۱. پیمایش پارلمان‌ها

در پرسش‌های پیمایش سال ۲۰۱۶ به‌نحو قابل ملاحظه‌ای از پرسش‌های پیمایش گزارش پارلمان الکترونیکی سال ۲۰۱۲ بهره گرفته شده است. ساختار کلان پرسش‌ها تغییری نداشته، ولی سعی بر آن بوده است شمار آنها کاهش یافته و ساده‌تر شوند. اما طی سال‌های گذشته ماهیت فناوری اطلاعات و ارتباطات نه تنها در پارلمان‌ها، بلکه در انتظارات روزافزون عموم مردم در خصوص دسترسی آنی به داده‌ها، متن، ویدئو و صوت دچار تحول شده است. بدین ترتیب برخی از پرسش‌ها افزوده شده و برخی از پرسش‌های پیشین با هدف بررسی این چشم‌انداز پرشتاب و پویا، تغییر ساختار یافته‌اند. سومین متغیر، تغییر در ابزار پیمایش است. بر این اساس پرسش‌ها در مواردی به شیوه متفاوت از پژوهش‌های پیشین ساختار بندی شده‌اند. گزارش پارلمان الکترونیکی سال ۲۰۱۶ از ۸ بخش تشکیل می‌شود که نتایج پیمایش ۱۰۳ پرسش را شامل می‌شود.

جدول ۱. تعداد پرسش‌ها در پیمایش پارلمانی سال ۲۰۱۶ براساس بخش

تعداد	عنوان
۵	درباره پارلمان
۱۴	نظارت و مدیریت فناوری اطلاعات و ارتباطات
۲۵	زیرساخت، خدمات، کاربردها و کارآموزی
۱۱	سامانه‌ها و استانداردهای خلق مستندات تضمینی و اطلاعات
۱۳	کتابخانه و خدمات تحقیقی سامانه‌های مدیریت کتابخانه
۱۷	وبگاه‌های پارلمان
۱۳	ارتباط بین پارلمان و شهروندان
۵	همکاری بین پارلمانی
۱۰۳	کل

داده‌های مربوط به پژوهش درخصوص پارلمان در طیف زمانی نوامبر ۲۰۱۵ تا ژانویه ۲۰۱۶ گردآوری شده است. پژوهش پیش‌رو با هدف دریافت پاسخ‌های جداگانه از هریک از هیئت‌های قانونگذاری در پارلمان‌ها برای همه پارلمان‌های ملی (پارلمان‌های ملی فرعی منطقه‌ای و انتقالی از این امر مستثنا هستند) ارسال شده است. این پژوهش در ابتدا به صورت برخط طراحی شده و قرار بر این بوده است که به طور مستقیم از طریق اینترنت تکمیل شود، البته نسخه‌های قابل بارگیری آن در قالب ورد نیز در دسترس قرار گرفته است. قالب‌هایی از آن به طور دستی تکمیل می‌شوند و در قالب ابزارهای برخط در اختیار گروه پروژه قرار می‌گیرند. شرکت‌کنندگان از کانال‌های معمول IPU و از طریق برقراری ارتباط با کارکنان عالی‌رتبه فناوری اطلاعات و ارتباطات در پارلمان‌ها و در راستای به حداکثر رسیدن نمونه‌های مورد مطالعه، ترغیب می‌شوند.

پاسخ‌ها از ۱۱۴ هیئت قانونگذاری پارلمانی در ۸۸ کشور دریافت شده است. بر مبنای شواهد به دست آمده از این پژوهش، ۱۰۰ درصد از پاسخ‌دهندگان پیمایش از وبگاه برخوردار بوده‌اند، اما این بدان مفهوم نیست که همه پارلمان‌ها دارای وبگاه هستند.

۲. پیمایش سازمان‌های ناظر بر پارلمان

پیمایش از سازمان‌های ناظر بر پارلمان، نخستین نوع از پیمایش‌ها در این مجموعه از گزارش‌ها قلمداد می‌شود. در تعریف اولیه، سازمان‌های ناظر بر پارلمان، سازمان‌هایی غیردولتی‌اند که از شهروندانی مستقل از پارلمان‌ها، دولت‌ها و شرکت‌های تجاری با هدف افزایش آگاهی‌های عمومی، دستیابی به درکی از فعالیت‌های پارلمان و افزایش مشارکت‌های شهروندان با پارلمان‌ها، تشکیل یافته‌اند. نقش این گروه‌های شهروندی در این باره تنها به نظارت بر فعالیت‌های پارلمان و سنجش عملکرد آن محدود نمی‌شود، بلکه استفاده بهینه از فرصت‌های ارائه شده از طریق ابزارهای دیجیتال و داده‌های باز به منظور افزایش میزان دسترسی به داده‌های پارلمانی و اشتراک‌گذاری آنها با شهروندان از دیگر فعالیت‌های این سازمان‌ها قلمداد می‌شود. این سازمان‌ها در عمل واسطه‌ها و کارگزارانی هستند که امکان دسترسی به داده‌ها و اطلاعات پارلمانی را افزایش داده و در برخی موارد به ارائه ابزارهایی برای حمایت از فعالان جامعه مدنی در فرآیند درک، تحلیل و بهره‌گیری از این داده‌ها می‌پردازند. تعامل روزافزون پارلمان‌ها با سازمان‌های ناظر بر پارلمان و پیرو آن آزادسازی و استفاده بهینه از داده‌های باز و افزایش ارزش آنها از نشانه‌های راهگشایی در این خصوص به شمار می‌روند. پروژه‌هایی نظیر وبگاه پارلمان باز،^۱ بیانیه باز بودن پارلمانی^۲

1. Openingparliament.org

۲. مراجعه شود به وبگاه openingparliament.org.

و گروه کاری باز در قانونگذاری^۱ به‌عنوان بخشی از مشارکت‌های دولت باز^۲ همانند سازمان ملل متحد و سازمان و اتحادیه بین‌المجالس، مشارکت‌هایی از این قبیل را مورد حمایت قرار می‌دهند.

جدول ۲. تعداد پرسش‌ها در پیمایش سازمان‌های ناظر بر پارلمان در سال ۲۰۱۶ برحسب بخش

تعداد	عنوان
۴	اطلاعات سازمانی سطح بالا
۱۵	فعالیت و اطلاعات سازمان‌های ناظر بر پارلمان
۵	اطلاعات جمعیتی سازمانی
۲۴	جمع کل

پرسش‌های موجود در پیمایش‌های انجام گرفته از سازمان‌های ناظر بر پارلمان به‌طور قابل ملاحظه‌ای مختصرتر از پیمایش‌های انجام گرفته از پارلمان‌ها است. در این پیمایش با همکاری نهاد دمکراتیک ملی،^۳ ۲۴ پرسش طراحی شده که از این تعداد ۱۵ پرسش به فعالیت‌های سازمان‌های ناظر بر پارلمان اختصاص یافته است.

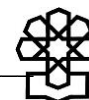
نمونه‌گیری برای پیمایش از سازمان‌های ناظر بر پارلمان نباید به‌لحاظ آماری مورد توجه قرار گیرد، بلکه هدف از این پیمایش دستیابی به نمونه‌هایی از فعالیت‌ها در این بخش است. داده‌های مربوط به پیمایش درخصوص سازمان‌های ناظر بر پارلمان در دوره زمانی ماه‌های مارس و فوریه تا نوامبر ۲۰۱۶ (بهمن و اسفند ۱۳۹۴ تا آبان ۱۳۹۵) به‌طور برخط انجام گرفته و به زبان‌های انگلیسی، فرانسوی و اسپانیولی در دسترس بود. این پیمایش با مشارکت متخصصان شبکه در سازمان‌های ناظر بر پارلمان انجام شده و با اطلاعات تعداد پست‌های الکترونیکی، رسانه‌های اجتماعی و مقالات انتشاریافته در وب‌سایت متعلق به نهاد دمکراتیک ملی^۴ تکمیل شده است.

در تحلیل پیمایش از سازمان‌های ناظر بر پارلمان، ۳۳ پاسخ‌دهنده از سازمان‌های مجزا در ۳۱ کشور مشارکت داشته‌اند. برخی از پاسخ‌های ناکافی، تکراری یا متناقض از تحلیل خارج شده‌اند.

۳. مشارکت پارلمان‌ها در پیمایش

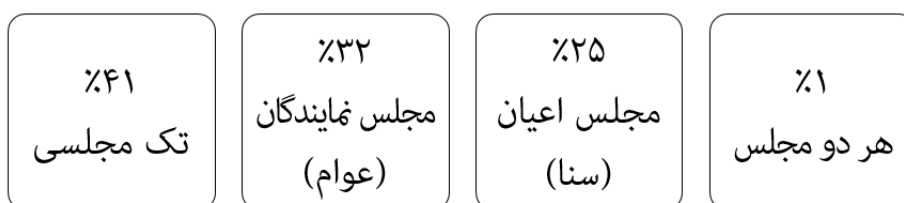
این پیمایش ازسوی طیف‌های گوناگونی از پارلمان‌ها در سراسر جهان پاسخ داده شده است. ۶۰ درصد از پارلمان‌ها در سطح جهان در زمره پارلمان‌های برخوردار از یک مجلس، قرار می‌گیرند و ۴۰ درصد آنها دارای دو مجلس (مانند مجلس عوام و اعیان) هستند. همان‌گونه که در شکل ۱ دیده می‌شود، ۴۱ درصد

1. Legislative Openness Working Group.
 2. Open Government Partnership.
 3. National Democratic Institute
 4. Ndi Opening Parliament Blog

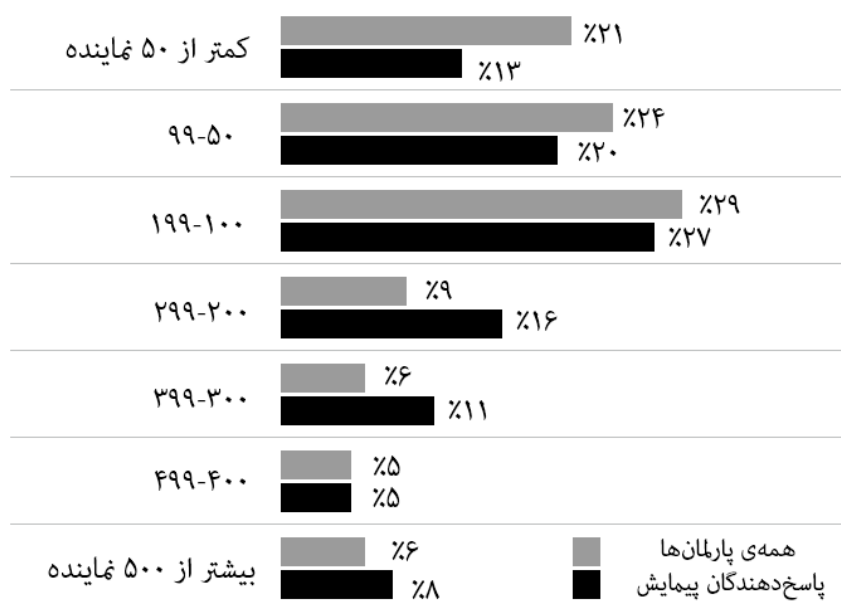
از ۱۱۴ پارلمان پاسخ‌دهنده از یک مجلس برخوردار بوده‌اند. ۳۲ درصد از پاسخ‌ها از مجلس پایین‌تر (عوام) و ۲۵ درصد از مجلس بالاتر (اعیان) دریافت شده است. در این بین یک پاسخ به مجلس واحد یا پیتانگس هالتای میانمار^۱ مربوط می‌شود که از سه مجلس (دو مجلس اعیان و یک مجلس عوام) تشکیل شده است. برخی از پاسخ‌های دریافت شده از پارلمان‌های دارای دو مجلس به سبب اشتراک‌گذاری خدمات و فرآیندهای مدیریتی به صورت مشترک از سوی هر دو هیئت مطرح شده‌اند.

شکل ۱. پاسخ‌دهندگان براساس نوع مجلس (تعداد=۱۱۴)

براساس آنچه در در شکل ۲ دیده می‌شود در این نمونه‌گیری، بزرگی هیئت‌های مقننه پارلمانی پاسخ‌دهنده که به طور گسترده‌ای منعکس‌کننده نوع پارلمان است، مدنظر قرار گرفته است. ۲۹ درصد پارلمان‌ها دارای ۱۰۰ الی ۱۹۹ نماینده هستند که ۲۷ درصد آنها به پرسش‌های این پیمایش پاسخ داده‌اند.

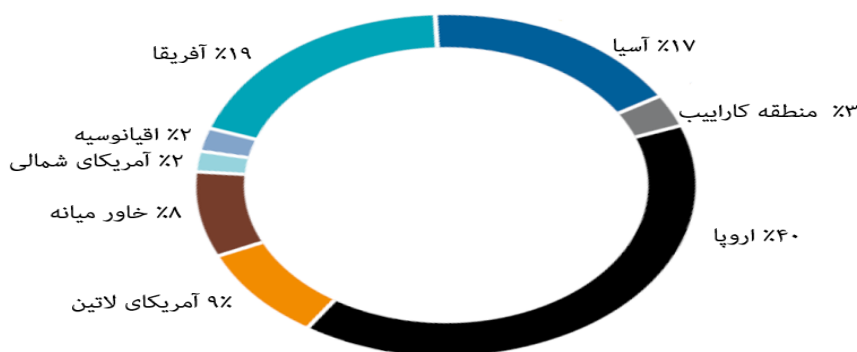
شکل ۲. اندازه نسبی مجلس برحسب تعداد اعضا (نمایندگان) (تعداد = ۱۱۴)

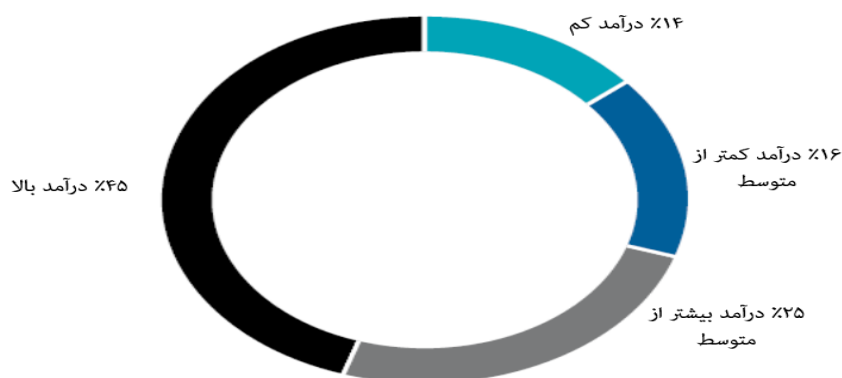
بر اساس شکل ۳ به لحاظ جغرافیایی ۳۹ درصد - که در این شکل ۴۰ درصد تبیین شده است - از پاسخ‌دهندگان اروپایی، ۲۲ درصد آفریقایی و تنها ۹ درصد مربوط به آمریکای لاتین بوده‌اند. سهم کشورهای مناطق اقیانوس آرام و دریای کارائیب که غالباً دارای پارلمان‌های کوچک یا بسیار کوچک هستند به ترتیب ۲ و ۳ درصد برآورد شده است.

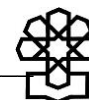
پارلمان‌های شرکت‌کننده در این پیمایش با طیف کاملی از گروه‌های درآمدی تعریف شده از سوی بانک جهانی مطابقت دارند. بر اساس شکل ۴، ۴۵ درصد از پاسخ‌دهندگان از کشورهای پردرآمد هستند. برآوردهای به عمل آمده از سوی بانک جهانی بیانگر آن است که فقط ۳۲ درصد از کشورها با درآمد بالا محسوب می‌شوند. در اینجا درصد پارلمان‌های پاسخ‌دهنده با درآمدهای متوسط رو به پایین، اندکی کمتر از درصد کشورهای با درآمد متوسط رو به پایین است (۱۶ درصد از پاسخ‌دهندگان در مقایسه با ۲۶ درصد در رده‌بندی بانک مرکزی). این در حالی است که درصد کشورهایی با درآمدهای پایین و متوسط رو به بالا در رده‌بندی بانک جهانی به درصد ارائه شده در اینجا نزدیک هستند. این امر بیانگر این مفهوم است که داده‌ها و پیرو آن یافته‌های به دست آمده احتمالاً اندکی به نفع کشورهایی با درآمد بالاتر تمایل دارد.

شکل ۳. تفکیک پاسخ‌دهندگان بر حسب منطقه (تعداد=۱۱۴)

شکل ۴. تفکیک پاسخ‌دهندگان بر حسب درآمد (بانک جهانی) (تعداد=۱۱۴)

۴. سوابق شاخص پارلمان الکترونیکی

گزارش پارلمان الکترونیکی سال ۲۰۱۰، مدلی آماری برای بررسی بلوغ فاوا در پارلمان‌ها عرضه کرده بود. در گزارش سال ۲۰۱۰ براساس بررسی‌های غیررسمی گزارش سال ۲۰۰۸، نمره‌ای عددی به شش مقوله تخصیص داده شد که با مقولات سال ۲۰۰۸ منطبق بوده و در گزارش سال ۲۰۱۶ عیناً تکرار شده است:

- نظارت و مدیریت فاوا،
- زیرساخت خدمات برنامه‌های کاربردی و آموزشی،
- سامانه‌ها و استانداردهای خلق اسناد تقنینی و اطلاعات،
- خدمات تحقیقاتی و کتابخانه‌ای،
- وبگاه‌های پارلمانی،
- ارتباطات میان شهروندان و پارلمان‌ها.

مقادیر مربوط به هر بخش با یکدیگر جمع می‌شوند تا نمره‌ای کلی به دست آید. این شاخص جمعیتی در سال ۲۰۱۶ نیز اعمال شد، اما در این سال خط سیر اولیه گزارش مناسب نبود، زیرا بیشتر بر جنبه‌های فنی فاوا متمرکز بود. از دیگر شاخص‌های مفید ارزیابی پارلمان الکترونیکی عبارت است از: مدیریت و برنامه‌ریزی روش‌ها و ابزارهای دیجیتالی در سطح راهبردی و میزان اهمیت قائل شدن برای فاوا (و کارکنان کلیدی فاوا). درحالی‌که نسبت به گزارش قبلی، مقولات بسیاری باقی مانده بود و اکثریت شاخص‌های گزارش سال ۲۰۱۲ استفاده مجدد شد، آخرین شاخص، ارزیابی‌های مربوط به ارزش راهبردی فاوا، داده‌های باز و رسانه‌های اجتماعی را با هم جمع می‌کند. امتیازاتی که با استفاده از این شاخص جمعیتی جدید خلق شده‌اند، با امتیازهای قبلی قابل مقایسه نیستند.

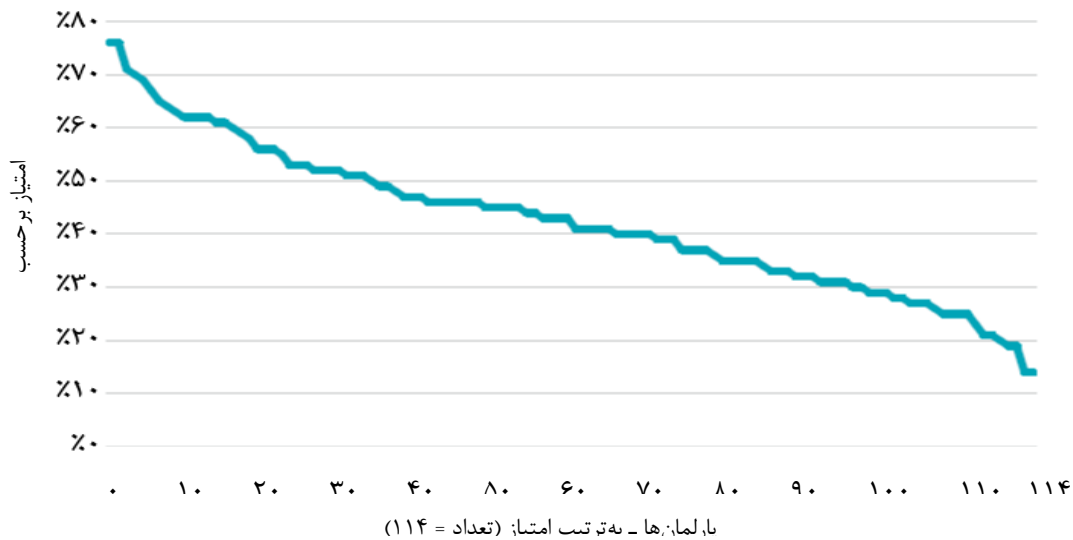
این امتیازها براساس پاسخ هر پارلمان به پیمایش تخصیص داده و سپس با هم جمع شدند و ارزشی برای هر بخش به دست آمد، درحالی‌که حداکثر امتیاز ۱۰۰ بود. هدف از این شاخص، مقایسه پارلمان‌ها با یکدیگر نیست، بلکه تعیین سطح بلوغ و تبیین روندهایی است که در گزارش نشان داده شدند.

فصل دوم – مقایسه پارلمان‌ها براساس شاخص‌های پارلمان الکترونیکی

یافته‌ها نشانگر تفاوت‌های گسترده در سطح بلوغ پارلمان‌ها هستند. بیشتر پارلمان‌ها (۶۷ درصد) امتیازی بین ۳۳ تا ۶۶ درصد به دست آورده‌اند درحالی‌که تنها ۵ درصد، امتیازی بالاتر یا برابر با ۶۶ درصد دارند. اعمال این روش‌ها بیش از یک‌چهارم پارلمان‌ها را (۲۷ درصد) در سومین دسته دارای امتیازی پایین‌تر از متوسط قرار داده است. متوسط امتیاز ۲۰ پارلمان برتر، ۶۴ درصد بود و متوسط امتیاز پارلمان ۲۰ کشور با کمترین امتیاز، ۲۴ درصد بود. این شاخص یک پیوستار است. به طوری که در آن هیچ نقطه عطفی وجود ندارد که پارلمان در آن نقطه از نظر دیجیتالی بالغ شود. هدف از این پیوستار نشان دادن

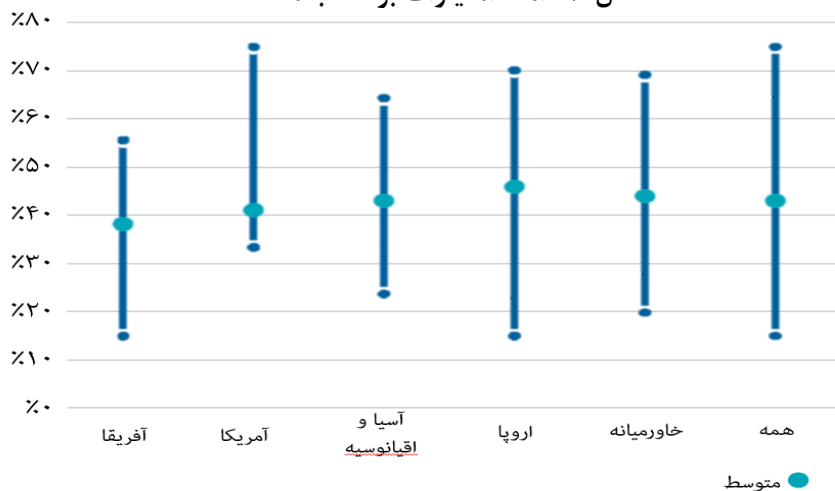
خط سیر پیشرفت پارلمان‌هاست و فقط بیان کمیت یا گستره فناوری‌هایی که استفاده می‌شوند مدنظر نیست، بلکه اثربخشی آنها در پشتیبانی از پارلمان و ذینفعان آن هدف قرار می‌گیرد.

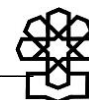
شکل ۵. امتیاز پارلمان‌ها نسبت به شاخص پارلمان الکترونیکی ۲۰۱۶

به دلیل اندازه فضای نمونه، امتیازهای پارلمان‌های آسیا و اقیانوسیه همین‌طور امتیازهای پارلمان‌های آمریکای لاتین و آمریکای جنوبی با یکدیگر ترکیب شدند. متوسط امتیاز پارلمان‌ها ۴۳ درصد است. ۱۴ درصد کمترین امتیاز و ۷۶ درصد بالاترین امتیاز است. تنها اروپا و خاورمیانه رتبه‌بندی بالاتر از امتیاز متوسط دارند. متوسط امتیاز آفریقا ۳۸ درصد است که با کمترین امتیاز اتحادیه اروپا برابر است.

شکل ۶. دامنه امتیازات برحسب منطقه

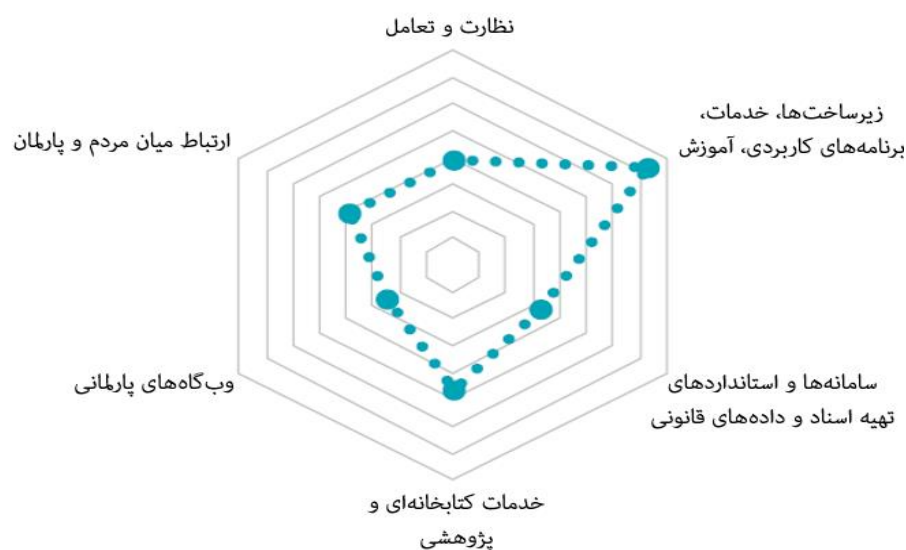
پراکندگی بلوغ دیجیتالی پارلمان‌ها می‌تواند با مقایسه ۲۰ پارلمان برتر و ۲۰ پارلمان انتهایی براساس منطقه جغرافیایی به دست بیاید. براساس شکل ۶، ۵۵ درصد پارلمان‌های با پایین‌ترین رتبه در آفریقا هستند که هیچکدام از پارلمان‌های برتر دنیا در آن قاره آفریقا نیست. ۳۵ درصد پارلمان‌های برتر در آمریکا هستند، اما هیچکدام از پارلمان‌های با پایین‌ترین رتبه در آمریکا نیستند. با در نظر گرفتن تعداد نسبی قانونگذاران در منطقه آمریکا، این آمار نشان‌دهنده بلوغ بالای آمریکای لاتین است. اروپا با دارا بودن ۱۰ پارلمان برتر، نیمی از برترین‌ها را در برمی‌گیرد (جدول ۳).

جدول ۳. توزیع بیست کشور برتر و بیست کشور انتهایی برحسب منطقه

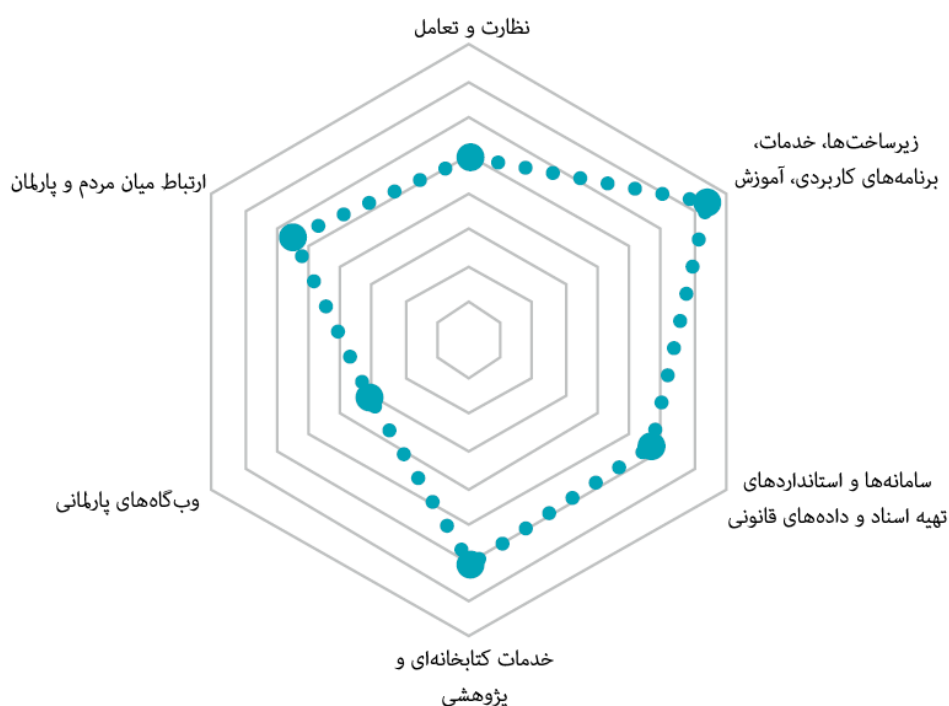
منطقه	۲۰ کشور برتر (درصد)	۲۰ کشور انتهایی (درصد)
آفریقا	۰	۵۵
آمریکا	۳۵	۰
آسیا / اقیانوسیه	۱۰	۱۵
اروپا	۵۰	۲۰
خاورمیانه	۵	۱۰

در بررسی متوسط امتیازات براساس مقولات موضوعی مشخص می‌شود که برنامه‌های کلیدی فاوا در پارلمان (زیرساخت، خدمات، برنامه‌های کاربردی و آموزشی) به نسبت بالغ هستند (که تصمیم به بازنگری و سه شاخص جدید را توجیه می‌کند) دیگر حوزه‌ها دارای سطح بلوغ میانه‌اند اما پتانسیل بهبود در این حوزه‌ها بالاست (شکل ۷).

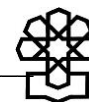
شکل ۷. میانگین امتیازات براساس شش مقوله طبقه‌بندی شده برای ارزیابی همه پارلمان‌ها

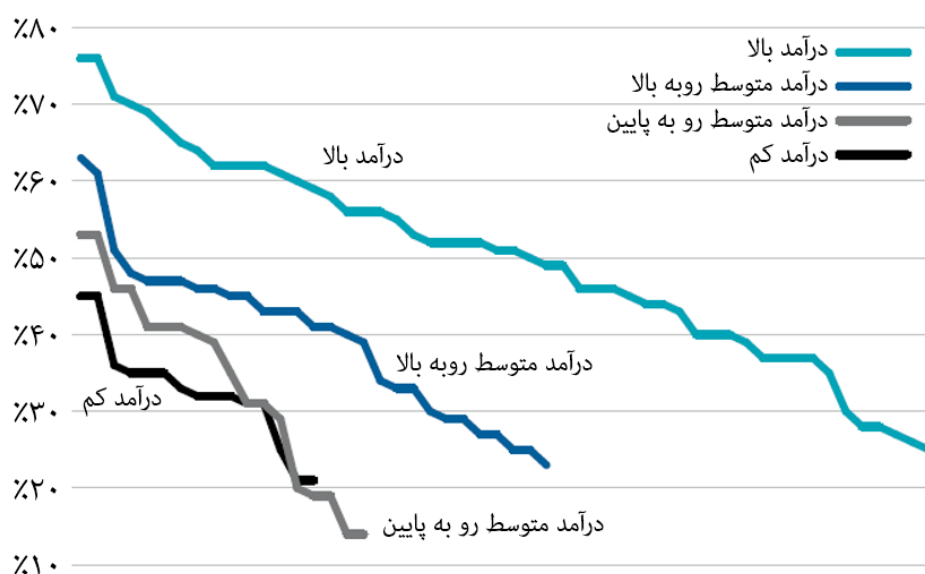
شکل ۸. میانگین امتیازها براساس شش مقوله طبقه‌بندی شده برای ارزیابی ۲۰ پارلمان برتر در هر طبقه‌بندی

می‌توان متوسط امتیاز همه پارلمان‌ها را با ۲۰ پارلمان برتر در هر حوزه‌ای مقایسه کرد. گرچه پارلمان‌ها گستره متفاوتی از بلوغ دیجیتالی را تجربه می‌کنند، اما در زمینه زیرساخت و نظارت راهبردی با یکدیگر تفاوت اندکی دارند. در استفاده از استانداردها، خدمات کتابخانه‌ای و پژوهشی و مشارکت شهروندان تفاوت‌های بیشتری وجود دارد. امتیازهای نظارت راهبردی و وبگاه‌های پارلمانی (که شامل انتشار داده‌های باز نیز می‌شود) در میان همه پارلمان‌ها، حتی پارلمان‌های برتر نیز پایین باقی می‌ماند. توزیع امتیازات براساس اندازه مجلس الگوی خاصی را نشان نمی‌دهد، اما بنا بر یافته‌های قبل سطح درآمد کشورها در دارا بودن برخی کارکردهای فاوای پارلمانی تعیین‌کننده است. گزارش‌ها نشان داده‌اند همانطور که پیچیدگی افزایش می‌یابد و ابزارها، بسترها و روش‌های جدید ظهور می‌کنند، این احتمال کمتر است که پارلمان‌ها این ابزارها را بکار گیرند. مقایسه امتیازات و سطح درآمد منتشره توسط بانک جهانی از همگرایی مستقیم سطح درآمد و بلوغ دیجیتالی پارلمان کشورها حکایت می‌کند. از میان ۲۰ پارلمان برتر، ۱۸ پارلمان از کشورهای پردرآمد هستند، اما از میان ۲۰ پارلمان انتهایی، ۱۲ پارلمان از کشورهای با درآمد متوسط و سه پارلمان از کشورهای با درآمد پایین هستند. از سوی دیگر پارلمان‌های کشورهای با درآمد کمتر، بیشتر احتمال داده می‌شود که در دسته کشورهای با بلوغ پارلمان دیجیتالی پایین‌تر قرار بگیرند. این موضوع و یافته‌های دیگر نشان می‌دهند که سطح درآمد، عامل کلیدی است، اما پارلمان کشورهای کم‌درآمد می‌توانند با بهره‌مندی از حمایت‌های خارجی وضعیت خود را ارتقا دهند.

شکل ۹. ترسیم بلوغ دیجیتالی برحسب سطح درآمد ملی

ارزیابی بلوغ دیجیتالی نشان می‌دهد که پارلمان‌ها عموماً از نظر تجهیزات سخت‌افزاری فنی به خوبی تأمین شده‌اند؛ اما در زمینه پشتیبانی و فرآیندهای پیرامون برنامه‌ریزی و مدیریت این ساختارها ضعف‌هایی وجود دارد. خدمات کتابخانه‌ای و پژوهشی بالغ به نظر می‌رسند، اما ضعف‌ها و فرصت‌هایی در مسیر بهبود اطلاعات آینده‌نگر به‌ویژه داده‌های باز وجود دارد. این امر در تقابل با افزایش استفاده از سامانه‌های باز و انتشار باز قرار می‌گیرد و نشان می‌دهد که این حوزه باید بالغ شود.

امتیازات مرتبط با اثربخشی ارتباط پارلمان با شهروندان نشان می‌دهد که این حوزه نوپا نیازمند بلوغ است، البته میان پیشرفته بودن تجهیزات، آماده‌سازی داده‌ها و اسناد باز و اثربخشی همکاری شهروندان همگرایی وجود دارد.

فصل سوم - روندهای مهم پارلمان الکترونیکی

تغییرات مهم پارلمان الکترونیکی در کشورهای جهان شامل، راهبرد و چشم‌انداز، نیروی انسانی و تجهیز منابع، نیازمندی‌های زیرساختی، سامانه‌های رأی‌گیری، ایجاد مستندات تقنینی و اطلاعات، پذیرش استانداردهای مبادله و انتشار اسناد، خدمات تحقیقاتی و کتابخانه‌ای، پارلمان‌های برخط، ارتباط با شهروندان، چندکانالی، تعامل دیجیتالی، انتشار برخط اسناد، داده‌های باز و همکاری و پشتیبانی بین پارلمانی در ادامه تشریح می‌شود.

۱. راهبرد و چشم‌انداز

پارلمان‌ها اهمیت فاوا را به رسمیت می‌شناسند و این امر در سطح بالای تصمیم‌گیری پیرامون فاوا بازتاب می‌یابد. مدیران فاوا یا همکارانی هم‌سطح آنها، تنها در تیم‌های مدیریت عالی نیمی از پارلمان‌های پاسخ‌دهنده شناسایی شده‌اند. گرچه آنها در ۸۵ درصد این پارلمان‌ها عهده‌دار توسعه برنامه راهبردی فاوا هستند. همچنین این گزارش نشان می‌دهد که یک‌چهارم پارلمان‌ها سند چشم‌انداز ندارند و فقط ۵۶ درصد پارلمان‌ها هم چشم‌انداز و هم برنامه راهبردی دارند و تنها ۴۷ درصد رهبری فاوای خودشان را در تصمیم‌گیری پیرامون سرمایه‌گذاری در فناوری دیجیتال مشارکت می‌دهند. تا زمانی که پارلمان‌ها با فرآیند برنامه‌ریزی راهبردی و چشم‌انداز به‌صورت مؤثر مواجه نشوند این مشکلات راهبردی در مسیر پیشرفت تداوم خواهند یافت. در نتیجه، این یافته‌ها می‌توانند به شفاف‌سازی (و شناسایی) موانع عملیاتی کمک کنند. یک گام کلیدی در این مسیر جلب مشارکت راهبران فاوا در کل فرآیندهای راهبردی پارلمان‌هاست.

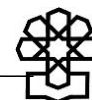
۲. نیروی انسانی و تجهیز منابع

بهینه‌سازی و پرورش مهارت‌ها، دانش و منابع کارکنان و اعضا به‌عنوان چالشی کلیدی باقی مانده است. همانطور که فناوری‌ها و ابزارهای جدید پدید می‌آیند و پارلمان‌ها از سامانه‌ها و فرآیندهای پیچیده‌تر استفاده می‌کنند، مسائل در دسترس بودن منابع و پشتیبانی، خودنمایی بیشتری می‌کنند. این امر در حال حاضر در حوزه‌های جدید و نوظهور مانند رسانه‌های اجتماعی و داده‌های باز دیده می‌شود که حمایت بین پارلمانی در ضعیف‌ترین سطح دنبال می‌شود.

۳. نیازمندی‌های زیرساختی

امروز اینترنت به ابزاری حاضر در هر مکان و زمان تبدیل شده است و تقریباً خدمات خود را به هر پارلمانی عرضه می‌کند و جایگاه ابزارهای دیجیتالی به‌صورت فزاینده‌ای در عملیات و رویه‌های کلیدی پارلمان‌ها در حال تثبیت است. تعداد اندک رو به کاهش پارلمان‌هایی که مشروح مذاکرات جلسات صحن علنی را به‌صورت دستی نگارش می‌کنند و افزایش استفاده از فناوری‌های جدید و بهره‌گیری از فناوری تشخیص صوت در داخل صحن علنی، از جمله مواردی است که در این گزارش به آن تأکید شده است. درحالی‌که استفاده از نرم‌افزارهای تجاری برای بیشتر کارکردهای عادی محسوب می‌شود، سه‌چهارم پارلمان‌های پاسخ‌دهنده حداقل برای برخی از نیازهای نرم‌افزاری خود از نرم‌افزارهای متن باز استفاده می‌کنند، گرچه موانع و مقاومت‌هایی در این زمینه وجود دارد.

بیشتر پارلمان‌های پاسخ‌دهنده در این پیمایش، دسترسی اینترنت خود را ایمن و مناسب

نیازهایشان می‌دانند. در سال‌های اخیر، متوسط جهانی سرعت اینترنت افزایش چشمگیری داشته و از ۱۲۸ مگابایت بر ثانیه (در سال ۲۰۱۲) به ۱۰۰ مگابایت بر ثانیه (در سال ۲۰۱۶) رسیده است. به تدریج با اتکای بیشتر پارلمان‌ها به خدمات رایانش ابری، حفاظت و امنیت تجهیزات و شبکه داخلی و اینترنت، اهمیت بیشتری پیدا کرده است. افزایش تعداد موافقتنامه‌های سطح خدمات با عرضه‌کنندگان بیرونی و داخلی گویای این اهمیت فزاینده است.

پست الکترونیکی در همه پارلمان‌ها فراگیر شده است، اما به صورت مؤثر و مستمر استفاده نمی‌شود. فقط ۳۵ درصد پارلمان‌های پاسخ‌دهنده گزارش کرده‌اند که حساب‌های پست الکترونیکی از سوی همه نمایندگان پارلمان مورد استفاده قرار می‌گیرد. به نظر می‌رسد ترجیح استفاده از پست الکترونیکی از قبل موجود، دلیل اصلی عدم استفاده از حساب‌های پست الکترونیکی پارلمان‌ها بوده است. گرچه چرایی این موضوع هنوز معلوم نیست، اما دغدغه مهم‌تر اینکه کمبود دانش فاوا در ۴۳ درصد پارلمان‌ها، مانعی در استفاده مؤثر از فاوا در پارلمان گزارش شده است.

پارلمان‌های اندکی فناوری دیجیتالی را به طور مستقیم به اعضا عرضه می‌کنند، اما بیشتر پارلمان‌ها مقررات استفاده از ابزارهای دیجیتالی در صحن علنی و جلسات را ساده‌تر کرده‌اند. این موضوع نه تنها رایج است، بلکه پذیرفته شده و به بخشی از فعالیت پارلمان‌ها نیز تبدیل شده است. در حالی که برخی پارلمان‌ها مقررات مشخصی برای ابزارهای قابل استفاده و زمان استفاده از آنها دارند، بیشتر پارلمان‌ها استفاده از تبلت‌ها و تلفن هوشمند را مشخصاً در رویه‌های استاندارد پارلمانی مجاز می‌دانند.

شبکه‌های بیسیم در میان پارلمان‌ها رایج است. گرچه استفاده از آن بیشتر برای اعضای پارلمان آزاد است. همچنین این نوع شبکه‌ها به صورت فزاینده‌ای برای کارکنان و حتی مراجعین عمومی قابل دسترس می‌شوند. این امر موجب خلق گزینه‌های کاری منعطف‌تر می‌شود و در نتیجه، استفاده کارکنان از فاوا به شبکه سیمی محدود نمی‌شود. در تعداد پارلمان‌های عرضه‌کننده شبکه بیسیم به مراجعین عمومی، افزایش مشاهده می‌شود. این امر برخی مسائل امنیتی را در برمی‌گیرد. همانطور که این تحقیق نشان می‌دهد برخی پارلمان‌ها این مسائل امنیتی را در نظر گرفته و اقدامات مدیریتی خوبی را برای پرداختن به آنها اتخاذ کرده‌اند، گرچه بسیاری از پارلمان‌ها هنوز چنین اقداماتی را انجام نداده‌اند.

۴. سامانه‌های رأی‌گیری

سامانه‌های رأی‌گیری الکترونیکی یا سامانه‌های رأی‌گیری دیجیتالی در اکثر صحن‌های علنی مجالس استفاده می‌شوند. بیشتر سامانه‌ها کارت‌پایه و مبتنی بر فشار دکمه هستند. فناوری این سامانه‌ها با هدف کاهش خطای رأی‌گیری و افزایش سرعت فرآیند شمارش و شفافیت طراحی شده‌اند.

۵. ایجاد مستندات تقنینی و اطلاعات

استفاده از فاوا برای تهیه مستندات تقنینی و پارلمانی، روایتی از رویگردانی از منابع ناکافی و روی آوری به انتشار باز این مستندات است. نیمی از پارلمان‌های پاسخ‌دهنده، سامانه‌هایی برای مدیریت متون تقنینی در قالب دیجیتالی پیاده‌سازی کرده‌اند. در سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۲ تفاوت‌های چشمگیری میان پارلمان‌های کشورهای با درآمد بالا و کم‌درآمد در پیاده‌سازی سامانه‌های مدیریت اسناد وجود داشت و داده‌های فعلی نیز همین تفاوت را نشان می‌دهند. سامانه‌های مدیریت اسناد ذاتاً پیچیده و به‌شدت تخصصی‌اند و بهره‌برداری از آنها برای پارلمان‌های کوچک و پارلمان‌هایی که دارای منابع مالی اندکی هستند، چالش‌هایی را به وجود می‌آورد.

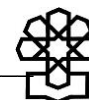
۶. پذیرش استانداردهای مبادله و انتشار اسناد

فناوری انتشار یکی از حوزه‌های مدیریت اسناد محسوب می‌شود. این فناوری در سال‌های اخیر نسبت به سال ۲۰۱۲ دچار تحولات زیادی شده است. استفاده از فناوری XML در سامانه‌های مدیریت اسناد از سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۶ دو برابر شده است. کاربری اولیه XML در اشتراک‌گذاری یا مبادله اسناد و داده‌ها با سامانه‌های دیگر و نمایش و انتشار برخط داده‌ها است.

پارلمان‌ها به‌صورت فزاینده‌ای XML و دیگر استانداردهای داده‌های باز را به‌عنوان بخش مهمی از تغییر به سمت شفافیت بیشتر در نظر می‌گیرند. اما این استانداردهای نوین نوشاروی همه دردها نیستند. پارلمان‌ها در استفاده از XML (و دیگر فناوری‌ها) با چالش‌های پیچیدگی، افزایش هزینه و تغییرات فرآیندی لازم برای استفاده از فناوری‌های جدید مواجه‌اند. استفاده و پذیرش فزاینده استانداردهای باز با این حقیقت که مستندات قبلاً تولیدشده مانند آنهایی که دارای قالب PDF هستند همچنان محبوب‌ترین شیوه انتشار به‌شمار می‌آیند، همراه است. در این پیمایش مشخص شد که تنها ۳۹ درصد پارلمان‌ها اطلاعات خود را در قالب قابل تغییر و اصلاح منتشر می‌کنند و ۱۲ درصد هم، واسطه‌های داده‌ای فراهم می‌آورند. رشد واسطه‌ها و برنامه‌های کاربردی قابل دسترس، اهمیت خاصی دارد، زیرا به سازمان‌های دیگر اجازه می‌دهد از داده‌های پارلمانی استفاده کنند.

۷. خدمات تحقیقاتی و کتابخانه‌ای

کتابخانه دیجیتالی بر دارایی‌های دیجیتالی و ابزارهای ارتباطی برای مدیریت تحقیق و برقراری ارتباط تکیه دارد. براساس گزارش سال ۲۰۱۰ استفاده فزاینده از فاوا، تقاضای خدمات اطلاعاتی را افزایش داد. این روند در سال ۲۰۱۶ تداوم داشت و بالغ‌تر شد، این گزارش بیانگر آن است که ابزارهای دیجیتالی شامل ابزارهای مدیریتی، فناوری‌های انتشار و اجتماعی، امروزه جزو کارکردهای هسته‌ای کتابخانه‌ای

هستند. تقاضای واضح و روبه رشدی برای همکاری میان خدمات کتابخانه‌ای و تحقیقاتی وجود دارد. تعداد موارد عضویت در شبکه‌های منطقه‌ای و بین‌المللی تقریباً دو برابر شده است و از ۴۵ درصد در سال ۲۰۱۲ به ۸۰ درصد در سال ۲۰۱۶ افزایش یافته است. کتابخانه‌های پارلمانی معمولاً حداقل عضو دو شبکه‌اند و این امر به توسعه و پذیرش استانداردهای استفاده از فاوا (نه تنها در خدمات تحقیقاتی و کتابخانه‌ای، بلکه در بخش‌های پارلمانی وسیع‌تر) بسیار کمک کرده است.

۸. پارلمان‌های برخط

همه پارلمان‌هایی که در پیمایش شرکت کردند از وبگاه برخوردارند. که این موضوع اهمیت اینترنت را به مثابه راهی برای اتصال و برقراری ارتباط با شهروندان نشان می‌دهد. مشارکت مدیران عالی اجرایی و رهبران سیاسی در تدوین اهداف راهبردی برای وبگاه‌ها نمود می‌یابد. این پیمایش نقش مدیران ارشد ارتباطات را در توسعه وبگاه‌ها به مثابه بستری فنی برای برقراری ارتباط با ذی‌نفعان نمایان می‌سازد. تعجیبی ندارد که مشاهده می‌شود ۳۱ درصد پارلمان‌ها مدیر روابط عمومی خود یا معادل آن را در برنامه‌ریزی وبگاهشان مشارکت می‌دهند. البته ۴۲ درصد پارلمان‌ها مدیر روابط عمومی و مدیر فاوای خود را در برنامه‌ریزی مشارکت نمی‌دهند که این امر نشان می‌دهد همه پارلمان‌ها ارزش راهبردی و فرصت‌های نمود یافته را در اینترنت درک نمی‌کنند.

بخش فناوری اطلاعات در اغلب پارلمان‌ها (۷۵ درصد پارلمان‌ها) موظف به بهره‌برداری از وبگاه پارلمان است در حالی که در یک‌سوم پارلمان‌ها دفتر مطبوعاتی‌شان موظف به نگهداری و بهره‌برداری از وبگاه پارلمان هستند. مسئولیت تهیه و تدارک محتوا به صورت متعادل‌تری میان دفاتر فاوا، دفتر مطبوعاتی و ارتباطات توزیع شده است که نشانگر گستره وسیع و پراکندگی اطلاعاتی است که منتشر می‌شود. همچنین این تحقیق همچنین نشان می‌دهد که پارلمان‌ها همچنان به روش «انتشار و پخش» اکتفا می‌کنند و وبگاه‌ها تنها به مثابه ابزاری باقی‌مانده‌اند که خواندن و یادگیری یا بارگیری مطالب را تسهیل می‌کنند و از قابلیت آنها برای تسهیل تعامل و همکاری استفاده نمی‌شود. محتواها نسبت به سال ۲۰۱۲ غنی‌تر و پویاتر شده‌اند، اما بهبود اندکی در سطح تعامل با شهروندان، گزارش شده است.

با توجه به اینکه استانداردهایی برای دسترس‌پذیر ساختن و افزایش قابلیت استفاده گسترده از اقدامات مطلوب پارلمان‌ها و نیز برای تقویت قابلیت استفاده از وبگاه وجود دارد، اما همانطور که در گزارش سال ۲۰۱۶ نشان داده شده است، این استانداردهای رسمی تنها در ۵۳ درصد پارلمان‌ها پذیرفته شده‌اند. دیگر افزایش قابل ذکر، اعمال قابلیت دسترسی و قابلیت استفاده رسمی و غیررسمی در طراحی و پیاده‌سازی وبگاه‌ها است. پارلمان‌های بیشتری به ارزیابی دارایی‌های تحت وب اقدام می‌کنند و این امر مثبت محسوب می‌شود. یکی از دلایل این افزایش می‌تواند پذیرش رهنمودهای اتحادیه بین‌المجالس باشد.

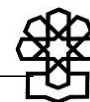
مهمترین اقدام برای بهبود وبگاه‌ها به معماری فنی و بستر و قابلیت استفاده و محتوا مربوط بوده است. همچنین این حوزه‌ها مهمترین بخش‌های بهبود در آینده هستند. این پیمایش نشان می‌دهد که بهبود قابل توجهی در همه جنبه‌ها و دسترسی‌پذیری و قابلیت استفاده وبگاه‌ها رخ داده است و پارلمان‌های بیشتری طراحی وبگاه و محتوای خود را بر نیازهای واقعی کاربران (۸۱ درصد در سال ۲۰۱۶ در مقایسه با ۷۲ درصد در سال ۲۰۱۲)، آزمون کاربری و کاربردپذیری استوار کرده‌اند. البته تعداد پارلمان‌هایی که واقعاً به بازنگری قابلیت استفاده و دسترس‌پذیری وبگاه‌های خود می‌پردازند همچنان اندک است و حدود یک‌پنجم از پارلمان‌ها به این کار اقدام کرده‌اند.

۹. ارتباط با شهروندان

آخرین پیمایش نشان می‌دهد که استفاده از ابزارهای نرم‌افزاری مالکانه^۱ مثل نرم‌افزار اخذ مشاوره الکترونیکی برای طرح‌ها و لوایح و نظرسنجی‌های برخط نسبت به سال ۲۰۱۲ افزایش قابل توجهی نداشته است. آیا این سکون به معنای توقف گسترش استفاده از رسانه‌های اجتماعی است؟ گرچه رشد استفاده پارلمان‌ها از رسانه‌های اجتماعی در سال‌های اخیر امری واضح است، اما این رشد همچنان از پذیرش عمومی این رسانه‌ها توسط جامعه، عقب مانده است. استفاده از رسانه‌های اجتماعی به‌عنوان وسیله‌ای برای برقراری تعاملات و ارتباطات بیرونی پارلمان‌ها از استفاده از تلویزیون یا رادیو پیشی گرفته است. شبکه‌های اجتماعی مانند فیس‌بوک، تقریباً در سه‌پنجم پارلمان‌های پاسخ‌دهنده مورد استفاده قرار می‌گیرند که نسبت به سال ۲۰۱۲، افزایش ۸۰ درصدی داشته‌اند. ابزارهایی مانند تویتر و واتس‌آپ نیز به سرعت در حال فراگیر شدن هستند و نهادها و اعضا نیز به استفاده از این ابزارها روی آورده‌اند. این امر چالش‌برانگیز است، زیرا که پارلمان‌ها نمی‌دانند نمایندگان پارلمان چه می‌کنند و تا چه اندازه استفاده آنها از این ابزارها مناسب است.

۱۰. تعدد راه‌های ارتباطی

افزایش کاربری رسانه‌های اجتماعی ارزش وبگاه‌های پارلمانی را کاهش نمی‌دهد. در واقع منابع رسانه‌های اجتماعی را می‌توان برای هدایت به سمت محتوای برخط پیچیده‌تر مورد استفاده قرار داد. رسانه‌های اجتماعی و سامانه‌های پیام‌رسانی آنی در واقع کانال‌های مکمل هستند و جایگزین محسوب نمی‌شوند. اهمیت پست الکترونیکی با وجود افزایش دیگر کانال‌های اجتماعی همچنان حفظ می‌شود و پست الکترونیکی فراگیرترین ابزار برقراری ارتباط میان افراد و نمایندگان پارلمان باقی خواهد ماند. اکثریت اعضای پارلمان می‌توانند از حساب پست الکترونیکی رسمی استفاده کنند. گرچه ۹۱

درصد پارلمان‌ها گزارش کرده‌اند که حداقل بعضی از اعضای پارلمان از پست الکترونیکی شخصی نیز استفاده می‌کنند.

اعضا و نهادها به استفاده از رسانه‌های اجتماعی برای ارتباط با شهروندان روی آورده‌اند، درحالی‌که ۸۵ درصد پارلمان‌ها گزارش کرده‌اند که حداقل برخی اعضا از پست الکترونیکی استفاده می‌کنند و ۸۰ درصد نیز فیس‌بوک را به خدمت گرفته‌اند. برنامه‌های کاربردی اشتراک‌گذاری تصویر و فیلم نیز در بین اعضای پارلمان محبوبیت پیدا کرده است. ۵۹ درصد پارلمان‌ها گزارش کرده‌اند که برخی اعضا از ابزارهای اشتراک‌گذاری ویدئو مانند یوتیوب استفاده می‌کنند. ۴۴ درصد نیز از ابزارهای اشتراک‌گذاری تصویر مانند فلیکر^۱ بهره‌مند هستند. کمیسیون‌ها نیز به صورت فزاینده‌ای از ابزارهای اجتماعی و دیجیتالی برای برقراری ارتباط با شهروندان و درخواست داده و اطلاعات جهت تحقیق و تفحص و انتشار گزارش‌ها استفاده می‌کنند. کمیسیون‌های یک‌سوم پارلمان‌ها تحویل برخط را مجاز کرده‌اند.

۱۱. تعامل دیجیتالی

گرچه تنها یک‌چهارم پارلمان‌ها به ارزیابی تعامل دیجیتالی خود پرداخته‌اند، استفاده خلاقانه و نوآورانه آنها از رسانه‌های اجتماعی و ابزارهای دیجیتالی رو به گسترش است. به واسطه برنامه‌های توسعه‌یافته در داخل پارلمان‌ها و توسعه ابزارهای اجتماعی جدید، شهروندان امروزه به فراخور زمان، امکانات بسیار بیشتری برای تعامل و یادگیری در مورد پارلمان‌های کشورشان دارند.

هرچه بر جنبه‌های فعال تعامل دیجیتالی افزوده می‌شود، به میزان قابل توجهی از نوآوری در پارلمان کم می‌شود. تنها یک‌دهم پارلمان‌ها به طور قابل توجهی، تسهیل تبادل دیدگاه میان اعضای پارلمان و عموم مردم را مهم می‌دانند. تمرکز عمده پارلمان‌ها بر انتشار و اطلاع‌رسانی محدود شده است. درحالی‌که برخی پارلمان‌ها (مانند پارلمان برزیل که از هکرلب^۲ استفاده می‌کند) نشان داده‌اند که با انجام پروژه‌های خلاقانه، راه‌های مؤثری برای ایجاد توانمندی دیجیتالی و بهبود ارتباط با شهروندان فراهم می‌آورند. به نظر می‌رسد تعداد اندکی از پارلمان‌ها آماده‌اند که از ابزارهای دیجیتالی برای اهداف مشارکتی تر و مدون تر استفاده کنند. عدم تعامل فعال رابطه مستقیم با عدم وجود محتواهای مربوط به جوانان دارد. همچنین، پارلمان‌هایی که محتوای خاص جوانان تولید می‌کنند، بیشتر در کشورهای دارای درآمد پایین قرار دارند.

باز کردن پارلمان‌ها بدین معناست که شهروندان قادر باشند بفهمند پارلمان‌ها چگونه کار می‌کنند. تعداد زیادی از پارلمان‌های پاسخ‌دهنده توانایی آگاهی‌رسانی به شهروندان در زمینه سیاست و قانونگذاری (۷۴ درصد) و اینکه پارلمان چگونه کار می‌کند (۶۴ درصد) را به‌مثابه بزرگترین مزایای ابزارهای دیجیتالی ذکر کرده‌اند.

۱. در ایران «لنزور» یک شبکه اجتماعی بومی برای اشتراک‌گذاری تصاویر است.

استفاده از ابزارهای دیجیتالی برای درگیر کردن افراد بیشتر در فرآیندهای سیاسی نیز مهم است.

۱۲. انتشار برخط اسناد

در حالی که امروزه ۹۳ درصد پارلمان‌ها اسناد مربوط به دستور جلسات صحن علنی مجلس را در همان روز یا یک روز قبل‌تر منتشر می‌کنند، به نظر می‌رسد درآمد ملی همچنان در نحوه در دسترس قرار دادن اطلاعات مؤثر است. حرکت به سمت داده‌های باز و انتشار باز اطلاعات به سرمایه‌گذاری در سامانه‌های انتهایی، پذیرش فرهنگی و مشارکت مدیریت عالی نیازمند است. این گزارش، چالش‌های متعددی را برای باز بودن بیشتر شناسایی کرده است. از جمله مهمترین آنها استفاده از قالب‌های غیرقابل ویرایش مانند PDF است. در حالی که گرایش‌ها به سمت باز شدن تغییر کرده، از انتشار اطلاعات در قالب PDF کم شده است، زیرا رفع چنین موانعی در راستای انتشار باز اطلاعات، پارلمان‌ها را به صورت مؤثری از وضعیت پخش یک‌طرفه اطلاعات، رها ساخته است.

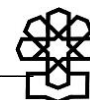
استفاده از XML به عنوان استاندارد انتشار اسناد پارلمانی به شدت افزایش یافته است. اما همانطور که در این گزارش بیان شد، به‌ویژه در پارلمان‌های با درآمد مالی پایین، چالش‌هایی برای استفاده مؤثر از XML وجود دارد.

همچنین باید توجه داشت که استانداردهای دیگری نیز موجودند، که می‌توانند برای پارلمان‌ها و کاربران دیگر مؤثرتر باشند. یک جمع‌بندی مهم این گزارش این است که برای تحقق پتانسیل باز بودن و شفافیت پارلمان‌ها، پشتیبانی مستمر از پارلمان‌ها در پذیرش فناوری‌ها و ابزارهای جدید همچنان مهم است. پارلمان‌ها باید با مخاطبان بیشتری تعامل کرده و نیازمندی‌های مدیریت اسناد را برطرف کنند.

۱۳. داده‌های باز

۶۰ درصد از پارلمان‌ها موافق انتشار داده‌ها در قالب باز هستند، زیرا استفاده، استفاده مجدد و توزیع مجدد داده‌ها را موجب بهبود فرآیندهای محلی می‌دانند. اما آمار حاصل از این پیمایش یک عدم تعادل را پنهان می‌کند. تنها ۳۸ درصد پارلمان‌های کشورهای دارای درآمد پایین به نتیجه فوق رسیده‌اند و ۶۴ درصد کشورهای پردرآمد تصمیم به انتشار داده‌ها در قالب باز دارند، با این حال داده‌های باز تنها به کشورهای دارای دسترسی به منابع مالی بالاتر خلاصه نمی‌شود. داده‌های باز توسط گستره روبه گسترشی از پارلمان‌ها مورد استقبال قرار گرفته است. فارغ از سطح درآمد تقریباً نصف (۴۶ درصد) پارلمان‌ها، داده‌های باز را پیشرفتی مهم در طول چهار سال گذشته می‌دانند.

داده‌های باز هنگامی در دسترس عموم قرار می‌گیرند که اغلب (در ۷۷ درصد پارلمان‌ها) از طریق کانال‌های وبگاه خود پارلمان منتشر شوند، اما ۱۲ درصد پارلمان‌ها برحسب تقاضا داده‌ها را به صورت باز

عرضه می‌کنند. بیش از یک‌دهم پارلمان‌ها داده‌ها را از طریق سازمان‌های دیگر منتشر می‌کنند که می‌توانند درگاه داده‌های باز دولت باشند. برای مثال در نیوزیلند این اتفاق می‌افتد. امکان دیگر، انتشار داده‌ها از طریق نهادهای نظارت بر پارلمان و جامعه مدنی است که در صربستان از این راه انتشار داده‌های باز صورت می‌گیرد. این داده‌ها ممکن است از طریق سازوکارهای محدود شده‌ای با طرف‌های دیگر اشتراک‌گذاری شود و از طریق سازوکارهای کاملاً باز پارلمانی انجام نگیرد. در هر حال داده همچنان برای شهروندان باز و قابل استفاده است (اگرچه ممکن است کاملاً قابل استفاده مجدد نباشد).

بیشتر تغییرات مهم فناوریانه پارلمان‌ها در سال‌های اخیر در حوزه معماری فنی و استانداردهای لازم برای داده‌های باز و اشتراک‌گذاری شده رخ داده است. پارلمان‌ها به آهستگی، اما به‌طور فزاینده XML و دیگر استانداردهای داده‌های باز را به‌مثابه بخش کلیدی گذارشان به سمت شفافیت عمومی در نظر می‌گیرند. این نیز مهم است که امروزه ۱۲ درصد پارلمان‌ها واسط مستقیم برای ارائه داده‌ها فراهم می‌آورند. این پارلمان‌ها پیش‌تاز انقلاب اشتراک‌گذاری‌اند که به سازمان‌های ثالث اجازه می‌دهند داده‌های تولید شده توسط پارلمان‌ها را گرفته، تحلیل، اشتراک‌گذاری و باز ارائه کنند. این گستره رسایی و ارزش داده‌های پارلمانی را افزایش می‌دهد و بستر کلیدی مشارکت عمومی در عصر دیجیتال است. امروزه سه‌چهارم پارلمان‌ها داده‌های خود را مستقیماً از طریق وبگاه خودشان عرضه می‌کنند و یک‌دهم آنها داده‌های خود را از طریق یک سازمان ناظر بر پارلمان یا سازمان مردم‌نهاد منتشر می‌سازند.

افزایش چشمگیر استفاده از داده‌های باز می‌تواند تغییر در بخش‌های دیگر را بازتاب دهد، اما داده‌های باز زیربنای بالقوه تغییر بنیادی در رابطه میان شهروندان و پارلمان‌ها را پی‌ریزی می‌کنند. دیگر ضرورتی ندارد (و حتی پذیرفته نیست) که پارلمان‌ها بسته باشند؛ اسناد را به شیوه‌ای پیچیده و با زبانی غامض منتشر کنند و هر وقت که خواستند (یا توانستند) این کار را انجام دهند. امروزه پارلمان‌ها می‌توانند بدون پیش‌داوری در این زمینه که از داده‌ها چه استفاده‌ای خواهد شد، داده‌ها را در دسترس قرار دهند. امروزه سازمان‌های ثالث و حتی افراد می‌توانند داده‌ها را نظارت، تحلیل و سنجش کنند، در مورد آنها نظر دهند و دانش خلق کنند و اعتماد به پارلمان‌ها را افزایش دهند. دیگر انتشار صرف داده‌ها و انتظار اینکه مردم از آنها استفاده کنند، کفایت نمی‌کند. فارغ از معدودی از متخصصان، مردم به‌ندرت از این داده‌ها آگاهی دارند و در صورت داشتن آگاهی به‌ندرت توانمندی فنی برای دسترسی، بررسی، تحلیل یا فهم آنها را دارند. استفاده مؤثرتر از داده‌های باز به اتخاذ رویکرد راهبردی از سوی پارلمان‌ها به این سؤالات و مشارکت با سازمان‌هایی نیازمند است که می‌توانند استفاده مناسب و گسترده‌تر از داده‌های تولید شده را فراهم آورند.

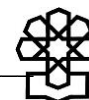
۱۴. همکاری و پشتیبانی بین پارلمانی

براساس یافته‌های این پیمایش و پیمایش‌های قبلی، سنت قدیمی اشتراک، همکاری و مبادله میان پارلمان‌ها شکل گرفته است. شبکه‌های بین پارلمانی به‌طور خاص رایج هستند. IFLA شبکه‌ای خاص به‌منظور تحقیقات کتابخانه‌ای، فراگیرترین و فعال‌ترین نمونه در این زمینه است. IFLA همچنین چشم‌اندازی جهانی دارد که آن را از شبکه‌های منطقه‌ای اروپا و آمریکای لاتین و منطقه کارائیب متمایز می‌سازد. اگر IFLA و این شبکه‌های منطقه‌ای مدنظر باشند، چهارپنجم پارلمان‌ها حداقل به یک شبکه متصل هستند. حتی اگر IFLA مستثنا شود، ۶۵ درصد پارلمان‌ها حداقل عضو یکی از شبکه‌های بین پارلمانی‌اند که این امر نشانگر افزایش مستمر نسبت به سال‌های قبل است.

هم‌اکنون پارلمان‌ها در حوزه‌های وسیعی از جمله طراحی وبگاه، پشتیبانی و برنامه‌ریزی فاوا برای اهداف تقنینی از یکدیگر حمایت می‌کنند و تمایل خود را برای این کار اعلام کرده‌اند. از سوی دیگر پارلمان‌ها کمتر مایلند که در زمینه داده‌های باز، توسعه برنامه‌های کاربردی، رسانه‌های اجتماعی و مشارکت و به اشتراک‌گذاری اطلاعات و داده‌ها، با یکدیگر همکاری کنند. موارد فوق حوزه‌هایی هستند که پارلمان‌ها مایلند به آنها کمک شود، اما متأسفانه تاکنون کمکی دریافت نکرده‌اند. این پراکندگی نشان می‌دهد که کارهای بیشتری باید انجام گیرد تا پشتیبانی راهبردی و انتقال دانش و مهارت به‌ویژه در حوزه‌های نوظهور مانند داده‌های باز، رسانه‌های اجتماعی و افزایش مشارکت شهروندان و فعالیت‌های رسانه‌ای، صورت گیرد.

جمع‌بندی

فناوری‌های دیجیتالی چشم‌اندازهای فرهنگی جوامع را تغییر داده‌اند. افزایش ضریب نفوذ ابزارهای موبایل و پذیرش سریع بسترهای اجتماعی، نحوه تعامل مردم را با جهان پیرامونشان تغییر داده است. پارلمان‌ها در خلأ وجود ندارند و واضح است که فناوری‌های دیجیتالی جدید فرصت‌های مهمی برای بازتر شدن، دسترس‌پذیر شدن و تعامل داشتن بیشتر را به وجود آورده است. اما این فناوری‌ها چالش‌هایی را نیز برای بسیاری از پارلمان‌ها پدید آورده‌اند. رشد سریع ابزارهای دیجیتالی و تدارک آنها برای پارلمان‌ها با هزینه‌هایی همراه است که تأمین مالی و منابع مناسب از جمله آنهاست. امروزه، سامانه‌های جدید توانایی بسیار بیشتری برای مدیریت فرآیندهای دیجیتالی به‌صورت مؤثرتر و قابل اطمینان‌تر پدید آورده‌اند. با این حال پارلمان‌ها برای بهره‌مندی از این مزایا باید به سرمایه‌گذاری در ابزارهای جدید روی آورند و آماده باشند که فرآیندهای کاری و فرهنگ سازمانی خودشان را در پذیرش آنها تغییر دهند. فقدان تأمین مالی و دانش ناکافی اعضا و کارکنان، همچنان میان طیف وسیعی از پارلمان‌ها به‌عنوان مسئله ذکر می‌شود. چالش‌ها تنها به پذیرش فناوری محدود نمی‌شوند. بسیاری از آنها راهبردی‌اند و باید به‌صورت

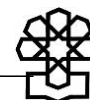
نظام‌مند بدان‌ها پرداخته شود. با این حال همان‌طور که این تحقیق نشان می‌دهد، تعداد بسیار اندکی به برنامه‌ریزی راهبردی جامع روی آورده‌اند و حتی وقتی این کار را انجام می‌دهند تعداد اندکی مدیران عالی فاوای خود را در زمینه راهبری کلی و هدایت پارلمان دخالت می‌دهند. با در نظر داشتن اهمیت اقدامات خوب فاوا در موفقیت و اثربخشی پارلمان‌ها، عدم مشارکت مدیران عالی فاوا در برنامه‌ریزی‌های راهبردی پارلمان شکافی مهم به‌نظر می‌رسد.

آنچه در پیمایش سال ۲۰۱۶ واضح است اینکه ابزارهای دیجیتالی می‌توانند نحوه کار روزمره پارلمان‌ها را در سطح عملیاتی تغییر دهند و از راه‌های جدید تفکر و اقدامات نوآورانه در امور پارلمانی و فرهنگ پویای باز بودن و شفافیت، حمایت کنند. گزارش پارلمان الکترونیکی سال ۲۰۱۶ شفاف‌سازی می‌کند که خدمات و ابزارهای دیجیتالی به اندازه‌ای بالغ شده‌اند که به جزئی از سامانه‌های کلیدی هر پارلمانی تبدیل شده‌اند.

گزارش پارلمان الکترونیکی سال ۲۰۱۶ تأکید می‌کند:

۱. نقش مهم فاوا به‌عنوان توانمندساز کلیدی تقویت و تحول پارلمان همواره در برنامه‌ریزی راهبردی پارلمان یا نقش مدیران فاوا در آن هنوز به‌قدر کافی بازتاب نیافته است.
۲. برای تحقیق مزایای واقعی فاوا، پارلمان‌ها باید به چشم‌اندازی تعهد داشته باشند و تغییرات راهبردی باید در عالی‌ترین سطوح نهاد حمایت شود.
۳. فقدان تأمین مالی و دانش ناکافی اعضا و کارکنان، چالش‌های کلیدی پارلمان باقی خواهند ماند. پارلمان‌ها به اتخاذ فناوری‌های جدید ادامه خواهند داد از جمله:
۴. پذیرش سامانه‌های مدیریت اسناد برای پشتیبانی از فرآیندهای تقنینی به‌واسطه فقدان منابع، محدود شده است. سامانه‌های مدیریت اسناد از پیچیدگی فزاینده می‌کاهند و از فرآیندهای داخلی بهتر حمایت کرده و به پارلمان‌ها در پذیرش و افزایش انتشار باز کمک می‌کنند.
۵. فناوری‌های مبتنی بر رایانش ابری شروع به تغییر نحوه مدیریت اسناد و داده‌های پارلمانی کرده‌اند. این تغییر همراه با خود ملاحظات امنیتی به‌همراه دارد و تنها در صورتی موفق می‌شود که ظرفیت و پهنای باند اینترنتی کافی وجود داشته باشد.
۶. در درون پارلمان‌ها، شبکه‌های بی‌سیم برای اعضا بسیار فراگیر شده‌اند و به‌صورت فزاینده برای کارکنان و مراجعین عمومی نیز فراگیر می‌شوند.
۷. پارلمان‌ها به‌صورت فزاینده به XML و دیگر استانداردهای داده‌های باز به‌مثابه توانمندساز کلیدی بازتر بودن و شفافیت بیشتر می‌نگرند، اما این حرکت با چالش‌های پیچیدگی و هزینه و تغییرات فرآیندی لازم همراه هستند.
۸. کتابخانه‌های پارلمانی به‌عنوان منبع نوآوری در این حوزه، باقی می‌مانند و از این تحقیق واضح

- است که ابزارهای دیجیتالی به بخشی کلیدی از کارکرد کتابخانه‌ها تبدیل شده‌اند.
۹. چهره بیرونی پارلمان‌ها نیز تغییر کرده است. گرچه دارایی‌های موجود از قبیل وبگاه و پست الکترونیکی همچنان مهم خواهند بود.
۱۰. رسانه‌های اجتماعی به کانال ارتباطی راهبردی کلیدی مبدل شده‌اند، اما جهان دیجیتالی به صورت آگاهانه و انتخابی چندکاناله است. این امر برای اعضای پارلمان نیز صدق می‌کند؛ گرچه برای پارلمان‌ها دشوار است که بدانند اعضا چگونه از این فناوری‌ها استفاده می‌کنند و در نتیجه چگونه می‌توان به آنها کمک کرد. به رغم افزایش در رسانه‌های اجتماعی، پست الکترونیکی کانال ابتدایی ارتباطی اعضای پارلمان باقی مانده است.
۱۱. وبگاه پارلمانی یک دارایی کلیدی است و به عنوان راهی برای عرضه اطلاعات مستندسازی شده و داده‌ها عمل می‌کند. بیشتر پارلمان‌ها هنوز به شیوه «انتشار و پخش» یک‌طرفه اکتفا می‌کنند؛ اما وبگاه‌ها دیگر تنها در محدوده کاری بخش فاوا باقی نمی‌ماند و وسیله‌ای برای تعامل میان مسئولین رسانه‌ای و روابط عمومی و ارتباطات و فناوری اطلاعات می‌شوند. محتوا نیز، امروزه از منابع متعددی به دست می‌آید که به گستره وسیع رو به رشد منابعی که اطلاعات را منتشر می‌کنند، اشاره دارد.
۱۲. پارلمان‌های بیشتری به ارزیابی داده‌های وب خود می‌پردازند. یک دلیل بر این افزایش می‌تواند پذیرش رهنمودهای اتحادیه بین‌المجالس باشد. فقط نیمی از پارلمان‌های بررسی شده از استانداردهای قابلیت استفاده دسترسی‌پذیری وبگاه‌ها استفاده می‌کنند.
۱۳. داده‌های باز به صورت فزاینده برای پارلمان‌ها اهمیت می‌یابد و اهمیت آن نیز افزایش خواهد یافت. گرچه شواهدی موجود است که نشان می‌دهند پارلمان‌ها در مورد دسترس‌پذیر کردن اطلاعات خود برای شهروندان با چالش مواجه‌اند. افزایش قابل توجه در استفاده از داده‌های باز، چالش‌های فنی را نمایان کرده و توانایی تغییرات بنیادی در رابطه پارلمان و شهروندان را مطرح می‌کند. لذا برای رساندن پیام به شهروندان باید اقدامات بیشتری انجام گیرد.
۱۴. چشم‌انداز بزرگی در پیش روی پارلمان‌ها در راه نوآرتر شدن و تغییر در نحوه تعامل آنها با شهروندان وجود دارد. آنها باید اقدامات بیشتری انجام دهند تا از روش انتشار و پخش یک‌طرفه اطلاعات فاصله گیرند و پاسخ‌ها را از کانال‌های مختلف جذب کرده و به دنبال مدل‌های فعال‌تر برای همکاری و مشارکت شهروندان در سیاست و تقنین باشند.
۱۵. پارلمان‌ها در زمینه داده‌های باز، توسعه برنامه کاربردی رسانه‌های اجتماعی یا همکاری و رساندن پیام به عموم، حمایت‌های بین پارلمانی مناسبی را ارائه نمی‌کنند. این کاستی به رغم این واقعیت است که پارلمان‌ها بسیار متمایل به حمایت در موارد دیگر هستند و همین امر نشان می‌دهد که منابع لازم برای حمایت در زمینه‌های نوظهور وجود ندارد.

عصر دیجیتالی فضا را برای واسطه‌های جدید فراهم آورده است که می‌توانند داده‌ها و اطلاعات را به صورت رسمی و غیررسمی از پارلمان‌ها گرفته و به صورتی درآورند که شهروندان عادی بتوانند آن را درک کنند، سازمان‌های ناظر بر پارلمان می‌توانند این کار را انجام دهند. همچنین آنها می‌توانند به شهروندان آموزش دهند که با پارلمان‌ها به صورت مؤثرتر در تعامل باشند. این سازمان‌ها با ظهور فناوری‌ها و ابزارهای دیجیتالی جدید تقویت شده‌اند. توانمندی آنها در یکپارچه‌سازی، تحلیل، نقد و همچنین پاسخگو ساختن پارلمان‌ها گاهی با مقاومت همراه بوده است. گرچه این سازمان‌ها عموماً مردم‌سالاری قوی‌تر، باز و شفاف را سرلوحه خود قرار داده‌اند، باید به آنها به مثابه متحدان و نه مخالفان پارلمان‌ها نگریسته شود. همانطور که پارلمان‌ها اهمیت داده‌های باز را درمی‌یابند به این نتیجه نیز می‌رسند که تنها کافی نیست داده‌ها منتشر شود، بلکه حصول اطمینان از اینکه داده‌های منتشره مفید و قابل استفاده‌اند، مهم است.

۱۶. اگرچه سازمان‌های ناظر بر پارلمان با چالش‌های مالی مواجه‌اند، اما می‌توانند شرکای فعال و مؤثر پارلمان‌ها در رساندن پیام به مخاطبانی باشند که پارلمان‌ها نمی‌توانند با آنها ارتباط مؤثر برقرار کنند. سازمان‌های ناظر بر پارلمان می‌توانند به طریقی منحصر به فرد به فرآیند مردم‌سالاری ارزش‌افزایی کنند. لذا بهتر است که پارلمان‌ها از این سازمان‌ها و فعالیت‌شان استقبال کنند.

پارلمان‌ها به سوی باز شدن و آینده‌نگری پیش می‌روند. استفاده روزافزون از شبکه‌های اجتماعی تداوم دارد، اما اقدام برای جذب بخش عمومی بیشتر مغفول مانده است. داده‌های باز و یافتن روش‌هایی برای حصول اطمینان از اینکه شبکه داده‌ها و اسناد در دسترس سامانه‌های داخلی، عموم مردم یا سازمان‌های دیگر مثل سازمان‌های ناظر بر پارلمان قرار گیرد و قابل استفاده باشد، به شدت در مرکز توجه پارلمان‌ها است. موانع پیش‌روی اثربخشی فاوا در سطوح راهبردی به قوت خود باقی مانده‌اند. پیمایش سال ۲۰۱۲ به این جمع‌بندی رسید که پارلمان‌ها به‌ویژه در کشورهای کم‌درآمد، به دلیل عدم دسترسی به بهترین تجارب و حمایت تأمین مالی کنندگان بین‌المللی با مانع مواجه می‌شوند. مشکل محدودیت‌های مالی، ظرفیت دانش کارکنان و کمبود دانش اعضای پارلمان همچنان فارغ از اندازه و سطح توسعه اقتصادی تداوم دارد.

در سال جاری نیز مهمترین دستاوردهایی که پارلمان‌ها گزارش می‌کنند، عمدتاً در سطح انتشار و مدیریت اطلاعات محدود می‌شوند. ازسویی این امر مثبت است، زیرا نشانگر این است که پارلمان‌ها بر در دسترس قرار دادن اطلاعات برای اعضا و مردم و کارکنان متمرکز شده‌اند. ازسوی دیگر این دغدغه وجود دارد که مسائل کلان و موانع راهبردی بهبود به اندازه کافی مورد توجه قرار نمی‌گیرند و این امر می‌تواند مانع از توسعه فنی و عملیاتی بیشتر شود.

روندی که از این گزارش به‌روشنی برداشت می‌شود این است که خدمات ابزارهای دیجیتالی به‌حدی

از بلوغ رسیده‌اند که بخشی از سرویس‌های هر پارلمانی هستند. این امر می‌تواند ارزش یک پیمایش را که تنها به «پارلمان الکترونیکی» محدود می‌شود در آینده به چالش بکشد. آنچه در گزارش پارلمان الکترونیکی سال ۲۰۱۶ به‌وضوح قابل دریافت است اینکه ابزارهای دیجیتالی نه تنها می‌توانند در سطح عملیات روزمره موجب تحول شوند، بلکه راه‌های جدید تفکر، اقدامات نوآورانه پارلمانی و فرهنگ زنده و پویایی از شفافیت و باز بودن پدید می‌آورند.

منبع و مأخذ

IPU, "World e-Parliament Report 2016", Inter-Parliamentary Union (IPU), 2016.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۵۷۱۲

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: گزارش پارلمان الکترونیکی سال ۲۰۱۶: ۱. شاخص‌های پارلمان الکترونیکی

نام دفتر: مطالعات ارتباطات و فناوری‌های نوین (گروه فناوری اطلاعات و ارتباطات)

ترجمه و تدوین‌کنندگان: ابوالقاسم رجبی، محمدمبین فصیحی، فاطمه علوی

مدیر مطالعه: حسن پوراسماعیل

ناظران علمی: مهدی فقیه‌هی، حسین افشین

متقاضی: کمیسیون صنایع و معادن

ویراستار تخصصی: عباس پورخصالیان

ویراستار ادبی: طاهره سیدمحمد

واژه کلیدی:

پارلمان الکترونیکی

تاریخ انتشار: ۱۳۹۶/۱۰/۲۴